

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

Bulletin of Science and Education

№ 3(21) 2024

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 3(21) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 3(21) 2024

Kiev – 2024

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2024. № 3(21) 2024. С. 1368

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 01.04.2024, № 1/4-24)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність – 035 філологія)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волощенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Ульяна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Лінтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)

- ✚ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)
- ✚ Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- ✚ Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- ✚ Міщенко Ірина Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений працівник культури України, член Національної спілки художників України, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методику її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- ✚ Осова Ольга Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (Харків, Україна)
- ✚ Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- ✚ Потенко Людмила Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, директор Черкаського інформаційно-учбового тренінгового центру Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов НУ «ЮА», членкиня Центру українського-європейського наукового співробітництва (Одеса, Україна)
- ✚ Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- ✚ Прокопович Лада Валеріївна - доктор філософських наук, професор кафедри культурології та філософії культури Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
- ✚ Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- ✚ Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методику дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (Одеса, Україна)
- ✚ Сидоренко Сергій Іванович - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- ✚ Скляр Ірина Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант(м. Дніпро, Україна)
- ✚ Степанова Наталія Михайлівна - кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, заступник з науки директора ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (Черкаси, Україна)
- ✚ Стратулат Наталія Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, (Київ, Україна)
- ✚ Супрун Володимир Миколайович – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- ✚ Телажкіна Олеся Олександрівна - доктор філологічних наук (спеціальність "Українська мова"), доцент, професор кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, (Харків, Україна)
- ✚ Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- ✚ Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- ✚ Федотова Оксана Олегівна - доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету (Київ, Україна)
- ✚ Чікарькова Марія Юріївна - доктор філософських наук (спец. "філософія культури"), професор кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
- ✚ Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- ✚ Шевель Інна Петрівна - кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- ✚ Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- ✚ Щербак Олена Володимирівна - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна)
- ✚ Янкович Олександра Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методику початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)
- ✚ Ярослав Сирник - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ФІЛОЛОГІЯ»

- Ababilova N.M.**
Considering peculiarities of technical texts in the translation process.....16
- Akulshyna N.**
The levels of formation of the military terminological system and the military discourse (based on the persian and ukrainian languages).....29
- Nykyropets S.S., Kulish L.V., Magas L.M., Melnyk M.B., Piddubchak S.Yu.**
Utilizing the semiotic model to enhance semantic adequacy in translation processes: a theoretical framework.....47
- Бабій І.М., Свистун Н.О.**
Семантико-функційні особливості фразеологізмів у художньому і спортивному дискурсі.....63
- Вавричина Г.С., Фридрих І.І.**
Мовні запозичення: як англійська та українська взаємодіють у сфері нових слів та виразів.....77
- Велущак М.Я., Осіпчук Н.В., Алиєва А.Д.**
Особливості молодіжного сленгу сучасної англійської мови.....89
- Горбенко І.Ф., Грищенко О.В., Юлдашева С.А.**
Вплив медіа на еволюцію морфологічної системи української мови.....104
- Дацьо О.Г., Буданова Л.Г., Ємельянова Є.С.**
Вивчення нових методик та технологій викладання іноземних мов, а також їх вплив на результативність навчання.....119
- Денисовець І.В.**
Становлення термінів на означення префіксоподібних елементів в українському словотворі.....130

- Єщенко Т.А.**
*Референційність і прагматичний простір тексту (на прикладі футбольного репортажу).....*144
- Зеленська О.П.**
*Оними в англійському законодавчому дискурсі (на прикладі правової системи Великобританії).....*158
- Левун Г.Г., Олійник Л.В., Іваницька Ю.В.**
*Порівняльний аналіз фразеологічних одиниць, їхніх еквівалентів та використання в культурному контексті на прикладі англійської та німецької мов.....*183
- Лисак В.М., Попадинець М.В.**
*Аспекти лінгводидактичного аналізу жанрово-композиційної системи чарівної української казки.....*196
- Мельник І.А., Масицька Т.Є., Іовхімчук Н.В.**
*Транспозиційний вияв відприкметникової синтаксичної дієслівності і в драмі-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки.....*208
- Мітькіна Є.М., Жиздюк Г.А., Яблонський А.М.**
*Синтез традиційних та інноваційних методів у викладанні філологічних дисциплін.....*221
- Мусафір В.Ф.**
*Проблеми редагування перекладу на заняттях у ЗВО.....*238
- Мусієнко А.П., Тихонова Т.Б., Шабуніна В.В.**
*Інноваційні методики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: кейс-стаді з порівняльним аналізом.....*252
- Нагорна О.О.**
*Дослідження концептуальних метафор в англомовному політичному та діловому дискурсі з точки зору стилістики.....*264
- Налімова А.О.**
*Художнє втілення корейського національного характеру в оповіданнях Ха Гинчхана.....*273
- Новік К.І., Козлов Є.Д., Голубєва І.В.**
*Застосування штучного інтелекту в процесі CPD для викладачів англійської мови: стратегії та перспективи.....*287

- Павлишинець О.О., Петришак Б.Я., Бойчук Н.В.**
*Вплив технологій на розвиток мовної культури: аспекти комунікації в цифровому середовищі.....*301
- Пена Л.І.**
*Курс «Вступ до мовознавства» у формуванні майбутніх філологів.....*313
- Приліпко І.Л.**
*Необарокова поетика повістей Валерія Шевчука «Мор» та «Сповідь».....*325
- Рязанцева Д.В.**
*Роль прикметників у моделюванні стратегії позитиву — підвищення статусу мовця.....*338
- Саврасова-В'юн Т.О.**
*Зцілювальний потенціал літературної казки як проєкції нараційної ідентичності.....*349
- Сивик О.А., Дзекун Ю.О., Твердохліб О.С.**
*Роль німецької мови в міжкультурному спілкуванні: виклики та перспективи.....*367
- Слаба О.В., Малиновська І.А., Соломко З.К.**
*Вплив технологій на вивчення німецької мови в умовах між культурної комунікації: аналіз ефективності віртуальних інструментів у навчанні.....*379
- Філіппович Т.М.**
*Англійська мова в системі середньої освіти Іспанії.....*392
- Чорний І.В.**
*Гендерний аспект у сучасному українському ретродетективі.....*406

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

- Demchenko I.I., Kalynovska I.S.**
*Integration of stem technologies into the process of preparing teachers for professional activities in inclusive education.....*420
- Нагарин М.І.**
*Formation of volitional qualities of pupils in extracurricular sports institutions.....*431

Mychkovska V.R.

Foreign language as a means of forming professional creative activity of future border guard officers.....411

Vertel V.V.

Regulatory and legal framework of ecological and naturalistic work in the out-of-school education institutions of north-eastern Ukraine (40-90's of the 20th century).....454

Акімова О.В., Сапогов М.В., Гапчук Я.А., Задворняк Л.С.

Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти : історико-порівняльний аспект.....471

Аксьонова О.М., Кузіна Ю.В.

Організаційно-педагогічні умови адаптації майбутніх військових фахівців до професійної діяльності під час вивчення математичних дисциплін.....484

Анголенко В.В., Отрошко Т.В., Печериця Н.М.

Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до використання арт-терапевтичних технік у професійній діяльності.....495

Байтеряков О.З., Байтерякова Н.Ю.

Методичні аспекти відображення історії географічних відкриттів у сучасній культурі.....506

Безлатня Л.О., Рожі І., Притуляк Т.С.

Екологічна освіта як фактор розвитку культури особистості під час впровадження інформаційно-комунікаційних технологій....521

Букач М,М.

Психолого-педагогічні аспекти соціалізації старшокласників в умовах сучасних змін.....536

Варнавська І.В.

Формування духовних цінностей студентської молоді.....545

Візавер В.А.

Впровадження здоров'язберігаючих технологій в ЗВО Угорщини...554

Вінтюк Ю.В.

Особливості викладання навчального курсу «Сімейне консультування» при підготовці магістрів-психологів.....568

- Волошина Г.**
*Підготовка вчителя початкової школи до розвитку креативного мислення молодших школярів на уроках літературного читання.....*581
- Гарбар С.В.**
*Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання мультиплікаційних фільмів у роботі з дітьми дошкільного віку.....*591
- Гарбузенко Л.В., Чен Н.В., Кириченко О.І.**
*Візуальний досвід у художньо-творчій діяльності майбутніх фахівців образотворчого мистецтва.....*606
- Гудачок Г.Ю.**
*Професійна мотивація як педагогічна умова формування прогностичної компетентності у майбутніх учителів початкових класів.....*621
- Дарманська І.М.**
*Місце кадрового менеджменту в системі підготовки майбутніх керівників закладів освіти.....*632
- Демиденко О.І., Потапенко М.В., Кругляк В.І., Потапенко Г.М.**
*Розвиток художньо-естетичного смаку у студентів спеціальності «дизайн» в процесі професійної підготовки.....*647
- Демиденко О.І., Потапенко М.В., Кругляк В.І., Потапенко Г.М.**
*Дуальна освіта у графічному дизайні: проблеми і перспективи....*660
- Долгопол О.О., Кір'янова О.В.**
*Технологічний підхід у підготовці психологів (на прикладі дисциплін соціально-психологічного спрямування).....*673
- Дубовик С.Г., Дімітруха К.В.**
*Вивчення граматики-орфографічного матеріалу в початковій школі засобами цифрових технологій.....*685
- Іваніцька І.В.** 698
*Аналіз результатів експериментальної перевірки педагогічних умов формування іншомовно-термінологічної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння.....*698
- Іванова І.Л., Горбач Н.Л., Кальченко Т.М.**
*Еволюція методів навчання іноземної мови та їх використання у закладах вищої освіти.....*707

Ігнатенко Н.В. <i>Генезис вітчизняної теорії та методики навчання історії в школі у 1996–2010 рр.....</i>	722
Іовчев С.І., Савчук Н.В., Акопян Г.М. <i>Роль технологій у вдосконаленні дистанційного навчання: інноваційні підходи та інструменти.....</i>	736
Іонова О.М., Лупаренко С.Є. <i>Розвиток вальдорфської освіти: традиції та сучасні реалії.....</i>	749
Канішевська Л.В., Лесик А.С. <i>Форми і методи виховання безпечної поведінки майбутніх вчителів в умовах надзвичайних ситуацій.....</i>	765
Карнаух Л.П., Авраменко О.О. <i>Неформальна освіта як чинник формування фахових компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальності 012 дошкільна освіта.....</i>	775
Карпюк Д.Р. <i>Теоретичні засади педагогічної розвідки формування цифрової компетентності у бакалаврів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».....</i>	786
Кошіль О.П. <i>Професійний розвиток викладачів закладів фахової передвищої освіти: основні вектори та виклики.....</i>	800
Лупак Н.М., Майданюк І.З., Макода С.Л., Бідюк Д.Є. <i>Історія розвитку бальної хореографії.....</i>	814
Маслова Н.М., Булиніна О.Д., Ковальов М.М. <i>Фізіологічний вплив стресу, як факт ораекспозома на когнітивну функцію молодих осіб.....</i>	823
Мізюк В.А., Абросімов Є.О. <i>Особливості використання симулятора «PC building simulator» під час вивчення архітектури комп'ютера в умовах дистанційного і змішаного навчання.....</i>	839
Набока О.М., Потапова І.М., Крамаренко А.М. <i>Формування соціокультурної компетентності у майбутніх бакалаврів політології та міжнародних відносин на заняттях з англійської мови.....</i>	853

- Попадич Б.Т., Попадич О.О., Логай В.А.**
*Дистанційне навчання як виклик сучасної системи освіти:
методико-правовий вимір.....*863
- Поручинська І.В., Поручинський В.І., Слащук А.М.**
*Використання методу проєктів на уроках географії.....*878
- Прищепа С.М.**
*Комунікативна компетентність як основа професіоналізму
викладача закладу вищої освіти.....*887
- Птащенко Ф.О., Велика О.І., Полосіна В.М.**
*Віртуальний фізичний практикум на платформі Labview з
розділу «Дифракція світла».....*894
- Радомський І.П.**
*Взаємозв'язок прогнозування, конструювання, моделювання та
планування з педагогічним проєктуванням.....*909
- Рокосовик Н.В., Кучай О.В., Кучай Т.П.**
*Гуманітарна культура вчителя англійської мови у структурі
педагогічної культури.....*919
- Саєнко Н.В.**
*Стратегії розвитку автономії студентів технічного вишу у
вивченні іноземних мов з використанням цифрових технологій.....*927
- Сапогов М.В., Гапчук Я.А., Салій Р.В.**
*Розвиток лідерських якостей майбутніх педагогів в умовах
цифровізації вищої освіти.....*942
- Сирцова О.М., Хаустова О.В., Петрик О.В.**
*Підготовка педагогів до психосоціальної підтримки здобувачів
освіти.....*953
- Степаненко О.К., Іванишин М.В., Пасічник Л.В.**
*Аналіз та оцінка новаторських методик навчання мови та
літератури в шкільній освіті.....*966
- Толочко С.В., Бордюг Н.С.**
*Теоретико-методологічний аналіз формування глобальної
компетентності здобувачів освіти в умовах сучасних викликів.....*978

Тушко К.Ю., Торічний О.В.

*Професійна рефлексія як компонент професійної компетентності фахівців сектору безпеки та оборони України.....*994

Тягай І.М.

*Особливості формування педагогічної майстерності у майбутніх учителів математики у процесі навчання фахових дисциплін засобами інноваційних технологій.....*1004

Умрихіна О.С.

*Художньо-педагогічна інтерпретація музичного твору у фаховій підготовці майбутніх педагогів-музикантів.....*1011

Хом'як О.А., Тіт В.О.

*Готовність молодших школярів до взаємодії з однолітками з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.....*1020

Цой Т.В., Цой М.П.

*Інноваційні підходи до впровадження змішаної освіти в закладах вищої освіти та їх взаємодія з дистанційним навчанням.....*1034

Чепкий І.В., Олешко Д.О., Шевчук В.В.

*Щодо проблеми впровадження бойового досвіду військово-службовців у зміст професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.....*1047

Шарова Т.М.

*Ефективна робота з обдарованою молоддю в умовах воєнного та поствоєнного часу засобами аналітично-інформаційної системи.....*1057

Шатайло Н.В.

*Розвиток методичної компетентності педагогів у координатах неперервної освіти.....*1069

Шипка М.І.

*Моральні ідеали виховання у творчій спадщині блаженнішого Любомира Гузара.....*1081

Юрченко О.В., Житнухіна К.П.

*Саморегуляція педагогічної діяльності у професійній підготовці майбутнього педагога: теоретичний аспект.....*1096

СЕРІЯ «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

Бессалова Т.В.

*До історії створення системи забезпечення якості вищої освіти в європейському просторі вищої освіти.....*1110

Бровко Б.А., Миронюк Л.В.

*Життєвий та педагогічний шлях члена-кореспондента всеукраїнської академії наук Я.П. Новицького.....*1124

Бровко Б.А., Миронюк Л.В.

*Загальний огляд фольклорно-етнографічного доробку Я.П. Новицького історичної тематики.....*1142

Гончаренко О.М., Хмельницька Л.В.

*Життєвий шлях та краєзнавча діяльність Михайла Злобинця.....*1159

Горохівський П.І., Карпенко В.В.

*Становлення інституту військового капеланства в Збройних Силах України.....*1173

Кліш А.Б., Москалюк М.М.

*Боротьба «Дирекції мит у Львові» з контрабандою (1920-ті рр.)...*1186

Кравченко Н.Б., Любовець О.М., Білан С.О.

*Діяльність комісії київської міської ради з питань поновлення прав реабілітованих: початковий етап (1991–1994 рр.).....*1203

Кришній П.І., Печорін О.М.

*Розвиток сил і засобів військових формувань спеціального призначення у воєнних конфліктах у період 1945-1960 р.р.....*1217

Леп'явко С.А.

*Діяльність О. Корнієвського в бандурній справі.....*1228

Малацай І.В., Звягінцев Є.В.

*Голокост в першій Словацькій Республіці 1939-1945 років.....*1242

Меньшиков С.О.

*Історія стратегічного партнерства: АТ «Українські енергетичні машини» і кафедра турбінобудування НТУ «ХПІ» у спільному пошуку інновацій.....*1256

Перепелюк О.М., Візер С.О.

*Особливості формування української музики епохи Бароко.....*1268

Самойленко Г.В.

*Кобзарі та бандуристи в дослідженнях вчених та студентів
Ніжинського історико-філологічного інституту князя
Безбородька.....1280*

Тарасенко О.О.

*Дослідження персоналії Івана Каманіна українськими
істориками.....1295*

Штерр Д.І.

*Церковно-обрядові та позаеклезіальні практики в середовищі
Греко-Католиків Мукачівської єпархії - основний чинник
формування релігійної етнокультури спільноти.....1315*

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

Курик О.Д.

*Стан та перспективи розвитку плоско-рельєфного різьблення
по дереву у творчості В. Гуза та Д. Курика.....1326*

Тищик В.Б., Плаксіна О.Ф.

Імпровізація як вид творчої діяльності.....1337

Тищик В.Б., Плаксіна О.Ф.

*До проблеми специфіки естрадної композиції як феномену
сучасної української культури (на прикладі творчості гурту
Опика).....1347*

СЕРІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

Балановський Я.М.

Соціологічний аналіз соціальної матерії.....1357

УДК 373.5.091.33:910.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3\(21\)-506-520](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3(21)-506-520)

Байтеряков Олег Зуфарович кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та туризму, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69000, <https://orcid.org/0000-0002-7449-693X>

Байтерякова Наталія Юрївна старший викладач кафедри германської філології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69000, orcid.org/0000-0002-5334-0290

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРІЇ ГЕОГРАФІЧНИХ ВІДКРИТТІВ У СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ

Анотація. У статті розглядається вплив історії географічних відкриттів на сучасну культуру (на прикладі відкриття Північної Америки вікінгами) і методика застосування відповідних мистецьких творів в шкільному курсі географії. Наведено приклади відображення історії подорожей вікінгів та їх взаємодії з індіанцями у численних творах художньої літератури, кінематографу, музиці та ін.

Методику виявлення впливу подорожей вікінгів на етимологію географічних назв наведено на прикладі о. Гренландія. Проаналізовано географічні локації наявних в Америці пам'ятників вікінгам та причини їх встановлення. Зазначено особливості проведення національного свята у США «День Лейфа Еріксона». Відображення відкриття Америки вікінгами у сучасній музичній культурі наведено на прикладі музичних альбомів і окремих пісень (пісня «Immigrant Song» Рок-групи Led Zepelin; концептуальні альбоми «Vinland Saga» і «Legend Land» рок-групи Leaves' Eyes; концептуального альбому «Sagas of Iceland» рок-групи Rebaelliun). До кожного прикладу запропоновано відповідні завдання. Відображення взаємодії вікінгів і індіанців розглянуто на прикладі художніх фільмів «Норман» 1978 р., «Слідопит» 2007 р. Наведено напрямки їх обговорення і відповідні завдання для учнів на підставі аналізу цих фільмів. Особливу увагу приділено виявленню полярної зміни зображення у фільмах індіанців і вікінгів. У статті наведено приклади творів художньої літератури з відображенням історії відкриття Америки вікінгами, а також більш детально розглянуто вплив

цих подій на створення фантастичного роману Г. Гаррісона «Машина часу «Техніколор» або «Фантастична сага».

Застосування нестандартних засобів навчання не лише демонструють відображення історично-географічних фактів у сучасній культурі, але й показують зв'язок географії з повсякденним життям, з захопленнями та розвагами людини, виявляють практичне значення географічних знань.

Ключові слова. Методика навчання, шкільна географія, географічні відкриття, культура, засоби навчання.

Baiteriakov Oleh Zufarovich PhD of Geographical Sciences, Associate Professor of the Department of Geography and Tourism, Bohdan Khmelnytsky Melitopol state pedagogical university, 59, Naukove mistechko, Zaporizhzhia, 69000, <https://orcid.org/0000-0002-7449-693X>

Baiteriakova Natalia Yuriivna Senior lecturer of German Philology Department, Bohdan Khmelnytsky Melitopol state pedagogical university, 59, Naukove mistechko, Zaporizhzhia, 69000, <https://orcid.org/0000-0002-5334-0290>

HISTORICAL REFLECTION OF GEOGRAPHICAL DISCOVERIES IN MODERN CULTURE: THE METHODOLOGICAL ASPECTS

Abstract. The article examines the influence of the history of geographical discoveries on modern culture (using the example of the discovery of North America by the Vikings) and the method of using relevant works of art in a school geography course. The examples of the history of the Vikings' travels and their interaction with the Indians are presented in numerous works of fiction, cinematography, music, etc.

The method of identifying the influence of Viking travels on the etymology of geographical names is given on the example of the island of Greenland. The geographical locations of the Viking monuments in America and the reasons for their installation are analyzed. The peculiarities of «Leif Erickson Day» celebration (the national holiday in the USA) are indicated. The reflection of the discovery of America by the Vikings in modern music culture is given on the example of music albums and individual songs (the song "Immigrant Song" by the rock group Led Zeppelin; the concept albums "Vinland Saga" and "Legend Land" by the rock group Leaves' Eyes; the concept album "Sagas of Iceland" by the rock group Rebaellium). Corresponding tasks are offered for each example. The depiction of the interaction between the Vikings and the Indians is considered on the example

of the feature films "Norman" (1978) and "Pathfinder" (2007). The directions for their further discussion and the corresponding tasks based on the analysis of these films are provided. Special attention is paid to the revelation of the polar change of the images of Indians and Vikings reflected in the films. The article provides examples of works of fiction depicting the history of the discovery of America by the Vikings; it also gives detailed examination of the impact of these events on the creation of H. Harrison's fantastic novel "Technicolor Time Machine" or "Fantastic Saga".

The use of non-standard means of learning not only demonstrates the reflection of historical and geographical facts in modern culture, but also reveal their direct relevance to our daily lives, to hobbies and entertainment of a person, exhibits the practical importance of geographical knowledge.

Keywords. Teaching methods, school geography, geographical discoveries, culture, teaching aids.

Постановка проблеми. Вивчення будь-якого материка в курсі «Материка та океани» починається з ознайомлення з історією його відкриття і дослідження. Саме романтичні історії про мандрівників-першопроходьців, про пригоди їх подорожей, про відкриття, які вони здійснили, привертають увагу учнів до вивчення нового материка, створюють певний ореол загадковості і цікавості навколо нього. Тому вчителю дуже важливо ретельно підготувати цю тему і продумати методику її вивчення. При цьому у жодному разі не можна обмежуватись лише відомостями, що подані у підручнику. Вчитель має знайти додатковий матеріал з певними «цікавинками», які можуть захопити увагу учнів. Тобто можна знайти якісь маловідомі або не зовсім зрозумілі факти з історії відкриття, що вплинули або на назву географічних об'єктів або на загальну увагу про них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 2024-2025 н.р. учні 7 класу почнуть навчатись за програмою Нової української школи. Для вивчення географії в рамках НУШ Міністерством освіти і науки України запропоновано дві модельні програми. Першу розроблено колективом авторів у складі Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М. [1]. Над іншою програмою працювали такі фахівці і методисти як Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Сovenko В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В. [2]. Зміст запропонованих програм НУШ багато в чому схожий, але є й відмінності. Вони мають логічну структуру, обґрунтований зміст і послідовність вивчення навчального матеріалу.

Побудова програм зручна, достатньо детальна і зрозуміла для вчителя. Незначні відміни є у формальній структурі самих програм та акцентуванні уваги на деяких питаннях. У програмах НУШ запропоновано значно більшу кількість конкретних видів навчальної діяльності, таких як спостереження, дослідження, практичні роботи, навчальні проекти та ін.

Для вивчення курсу «Материка та океани» за модельними програмами НУШ пропонується сім підручників таких авторів як Безуглий В.В., Лисичарова Г.О.; Бойко В.М., Міхелі С.В.; Гільберг Т.Г., Довгань А.І., Совенко В.В.; Довгань Г.Д.; Запотоцький С.П., Зінкевич М.В., Титар Н.М., Петринка Л.В., Горовий О.В., Миколів І.М.; Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р.; Топузов О.М., Грома В.Д., Косик В.М.

Мета статті полягає у виявленні методичних особливостей застосування творчого підходу вивчення історії географічних відкриттів на прикладі вивчення Північної Америки в шкільному курсі «Материка та океани».

Виклад основного матеріалу. Розгляд історії відкриття Північної Америки у всіх сучасних шкільних підручниках починається з подорожей вікінгів наприкінці 10 – початку 11 ст. Історія з вікінгами в Америці отримала значну популярність серед мешканців США і Канади. З цього була спроба навіть зробити національний культ, що саме мешканці північної Європи відкрили їх землю. Вікінгам встановлювались пам'ятники, про них писали картини і знімали художні фільми.

Цікаво, що культ вікінгів розпочався в Північній Америці ще у 19 ст., тобто до того як були знайдені офіційні підтвердження перебування вікінгів на материку на підставі археологічних розкопок. Так, наприкінці 19 ст. в Канаді проводились костюмовані бали «Vikings and Viqueens» (вікінги і їх королеви). Гості цих балів вдягались у сценічні костюми вікінгів. На початку 20 ст. в США було видано багатотомний ілюстрований підручник «Історія Америки для американських дітей», де також розповідалось про відкриття Америки саме вікінгами.

Історія відкриття вікінгами Америки та їх взаємодія з індіанцями вплинула навіть на сучасну світову культуру. Зокрема ці події або їх вільна інтерпретація були відображені у художніх літературних творах, про них знімалися художні і мультиплікаційні фільми, їм присвячували свої альбоми і окремі пісні відомі музиканти, на честь них друкувались поштові марки і викарбовувались монети, призначались національні свята та ін.

Враховуючи різноманітність відображень у сучасній культурі історії відкриття вікінгами Америки можна запропонувати використання додаткових фактів і завдань для їх вивчення. Застосування таких завдань і додаткової інформації сприятиме підвищенню пізнавального інтересу в учнів, їх обізнаності, розвитку в них культурної компетентності, а також продемонструє різноманітність джерел географічної інформації і зайвий раз дозволить відійти від фахової однобічності під час вивчення географії. Саме зв'язок зі звичними учням або новими для них творами сучасної популярної культури дозволить їм побачити важливість географії.

Розгляд впливу відкриття північної Америки вікінгами на сучасну географію і культуру можна розпочати обговоренням етимології назви острова *Гренландія*, що перекладається як «Зелена земля». Тут можна зазначити, що більшість вітчизняних джерел пов'язують назву з тим, що у 10 ст., коли вікінги відкривали острів, клімат був набагато тепліший і Гренландія дійсно являла собою майже «зелений рай». Але це твердження дуже суперечливе. Більшість англomовних джерел зазначають, посилаючись на відповідні скандинавські саги, що таку назву Ерік Рудий дав для того, щоб привабити туди інших вікінгів і створити більше поселень [3].

Учням можна розповісти, що щорічно 9 жовтня в США, Ісландії та Норвегії відзначається день Лейфа Еріксона. У цей день мешканці кажуть один одному «хінга-дінга-дурген», надягають шолом вікінгів та велику руду бороду. Фраза «hinga dinga durgen» використовується для імітації загального звучання скандинавських мов. Вперше вона була використана в епізоді мультсеріала "Губка Боб Квадратні Штани", присвяченому «Дню Лейфа Еріксона» [4].

Як додаткове завдання можна запропонувати учням скласти добірку фото пам'ятників Лефу Еріксону та іншим вікінгам в Америці. Зокрема можна згадати, що перший пам'ятник Лейфу Еріксону, як першовідкривачу Америки, було встановлено ще у 1887 р. в Бостоні. Пам'ятники Лейфу Еріксону встановлено в 1948 р. біля Капітолію у місті Сент-Пол (штат Міннесота), у Сіетлі (штат Вашингтон), у столиці Ісландії Рейк'явіке. Також у Філадельфії (штат Пенсильванія) в 1920 р. встановлено пам'ятник вікінгу Торфину Карлсефні, який заснував поселення вікінгів в Америці в 1005 або 1006 р. (рис. 1).

Пам'ятник Лейфу Еріксо­ну біля Капітолію м. Сент-Пол (штат Міннесота 1948 р.)

Пам'ятник Лейфу Еріксо­ну в Бостоні (1887 р.)

Пам'ятник Лейфу Еріксо­ну у Сіетлі (штат Вашингтон)

пам'ятник вікінгу Торфину Карлсефні у Філадельфії (штат Пенсильванія, 1920 р.), який заснував поселення в Америці в 1005 р.

Рис. 1. Пам'ятники вікінгам у Північній Америці (варіант виконання завдання із позначенням локації на карті)

Аналізуючи складену добірку пам'ятників вікінгам можна дістатись висновку, що наявність цих пам'ятників в Ісландії пояснюється тим, що саме цей острів був їх батьківщиною; пам'ятники у Бостоні та Філадельфії говорять про те, що саме тут могла бути країна Вінланд, яку першими з європейців відвідали вікінги. Але викликає питання встановлення пам'ятника Лейфу Еріксону у штаті Міннесота, що знаходиться на захід від Великих Озер, тобто в центральній частині материка. Хоча деякі дослідники, посилаючись на знахідку Кенсінгтонського каменю, вважають, що близько 1300 рр. тут було поселення вікінгів-емігрантів. Але цей факт здається занадто суперечним. Тим більше, що це аж ніяк не могло бути поселенням саме Лейфа. Ще більше дивує встановлення пам'ятника Лейфу Еріксону у Сіетлі (штат Вашингтон), що знаходиться на тихоокеанському узбережжі. Пояснення тут може бути у тому, що свого часу деякі поселення неподалік від столиці штату Сіетла були засновані емігрантам з Норвегії, наприклад, невелике місто Поулсбо. До речі це місто досі називають «Маленькою Норвегією у фіорду», а спортивні команди університету Західного Вашингтону мають назву «Вікінги».

Відображення відкриття Америки вікінгами можна побачити у сучасній музикальній культурі. Частково воно, разом з іншими легендами про вікінгів, заклало цілий музикальний напрямок – вікінг-метал. При цьому відомі рок-групи присвячували цієї історії окремі композиції або навіть цілі музичні альбоми. Розглянемо деякі приклади.

Легендарна рок-група Led Zeppelin свого часу після гастролей у Рейк'явіку написала пісню «Immigrant Song» про Лейфа Еріксона. У пісні йдеться розповідь нібито від самих вікінгів, що відправляються у подорож на захід відкривати нові, невідомі землі. При цьому підкреслено їх мужність і сміливість, готовність померти за свою справу: «Fight the horde, sing and cry, Valhalla, I am coming!» («Бийся з ордою, співай і плач, Валхалло, я йду!») (Вальхалло – міфічна країна вікінгів, куди потрапляють їх душі після загиблі в бою). «Immigrant Song» поряд з піснею «Stairway to Heaven» заклала основу для цілого міфологічного напрямку у творчості Led Zeppelin. Деякі її рядки стали афоризмами і увійшли в заголовки статей, книг і фільмів. Наприклад, фраза «Hammer of the Gods» («Молот богів») використовувалась для загальної характеристики звучання групи. Міфологічна образність цих пісень згодом була перейнята і розвинена багатьма метал-групами, такими, наприклад, як Iron Maiden, Manowar та ін. Композиція «Immigrant Song» була настільки популярною, що напочатку 1970-х рр.

Led Zeppelin відкривали свої концерти саме цією піснею. Учня можна запропонувати послухати фрагмент пісні, а як творче домашнє завдання зробити переклад і географічно-історичний аналіз тексту пісні [5].

В 2005 р. у відомій норвезько-німецької рок-групи Leaves' Eyes (з англійської «Очі листя») вийшов концептуальний альбом «Vinland Saga», що розповідає про відкриття Америки (Вінланду) вікінгами під керівництвом Лейфа Еріксона. Альбом містить 12 музичних композицій, написаних у стилі, що асоціюється з мелодичним симфонік-металом і фолк-роком. Продовженням цієї теми у творчості групи став вихід у 2006 р. наступного альбому «Legend Land», що складається з 6 композицій. Тексти пісень були написані вокалісткою групи Лів Крістін [6; 7].

Під час відповідного уроку можна стисло розповісти про зазначені музичні альбоми, визначити вплив цих музичних композицій на творчість групи, на музичний стиль, у якому працювала група. Доцільно дати послухати учням фрагменти окремих пісень з цих альбомів, а краще це зробити з використанням наявних відеокліпів. Учні зможуть насолодитись романтичними мелодіями композицій, чаруючим вокалом Лів Крістін, майстерним виконанням музикантів. А головне, вони побачать як шкільна географія перекликається з сучасною музичною культурою. Дізнаються як відомі рок-музиканти використовують симфонічні аранжування, елементи середньовічної та народної музики і створюють чудові сучасні музичні композиції. Як творче завдання учням можна запропонувати вдома послухати ці музичні альбоми та описати або намалювати свої враження. Більш складним завданням може бути створення відеокліпу на окремі композиції за допомогою наявних в інтернеті малюнків або відеороликів з обов'язковою прив'язкою до географії, наприклад, із застосуванням географічних карт.

В 2005 р. у бразильської рок-групи Rebaelliun вийшов концептуальний альбом «Sagas of Iceland», що містив 13 композицій. Це був перший альбом з подальшої трилогії альбомів про вікінгів. Але якщо зазвичай подібні теми носили загальний романтичний характер, то у композиціях першого альбому «Sagas of Iceland» група намагалась викласти конкретні історичні факти та представити реальних персонажів таких як Ерік Рудий, Леф Еріксон та Харальд Хорфагер. Композиції альбому відрізняються романтичною мелодією, а достатньо чітка вимова виконавців дозволяє достатньо гарно сприймати англійський текст. Тому можна запропонувати учням дома зробити переклад тексту, наприклад, пісні «Eric The Red» з даного альбому та

проаналізувати його зміст, що сприятимемо розвитку іншомовної компетентності.

Згадка про художні фільми про вікінгів у Америці може бути також таким моментом, що зацікавить учнів. Можливо вони дивились деякі з таких фільмів. В них розповідається про бійки між вікінгами і індіанцями, але частіше сучасний глядач сприймає їх як суцільну вигадку або фентезі. Учням можна запропонувати самостійно подивитись ці фільми та проаналізувати їх зміст, достовірність історичних подій і реалістичність природного середовища, що зображує певну місцевість. Також можна визначити відношення авторів фільмів до вікінгів та індіанців, до окремих героїв і т.п. Як дещо протилежні приклади можна порадити такі художні фільми як «Норман» і «Слідопит».

Кінострічка «Норман» 1978 р. режисера Чарльза Б. Пірса розповідає про те, як напочатку 1000-х рр. вождь норманів або вікінгів зі своєю командою відправляється у невідомі тоді землі – Північну Америку на пошуки свого батька, який потрапив у полон до індіанців. Вікінги показані у фільмі шляхетними та мужніми, а індіанці, навпаки, задрісними та підступними. Спочатку вони бенкетували разом з норманами, а коли ті напивилися, напали, засліпили і поневолили їх. При цьому індіанська дівчина закохалась у головного героя, допомогла вікінгам врятуватись і відправилась з коханим до його батьківщини. Це співпадає з дійсним фактом, що в Ісландії були знайдені і досліджені останки індіанської жінки, які датуються приблизно 1000 рр. А також з тим, що у сучасних корінних ісландців знайдено гени, що характерні для американських індіанців і не зустрічаються у європейців.

У фільмі «Норман» багато уваги приділено спробі створити автентичну історичну атмосферу за допомогою відповідних костюмів. Але тут вікінги чомусь користуються обладунками і щитами античного зразка, носять сталі у пересічній уяві рогаті шоломи та ін. Тобто автори фільму намагалися експлуатувати сталі образи вікінгів та індіанців. Цікавою також виявляється спроба підкреслення у фільмі расової толерантності через введення у сюжет чорношкірого вікінга, який начебто приєднався до дружини після їх військової подорожі до Африки, що звісно протирічить історичному контексту, але на відміну від сучасних кінострічок хоча б містить спробу пояснення.

Художній фільм «Слідопит» режисера Маркуса Ніспела (США) вийшов у прокат в 2007 р. [7] Він суттєво відрізняється від фільму «Норман» перш за все відношенням до вікінгів. У «Слідопиті» вікінги

показані як жорстокі, кровожерливі загарбники для яких життя інших людей, навіть дітей нічого не варто. Щоб підкреслити негативність образу вікінгів у картині їх вдягають у костюми та обладунки, що мало схожі з історичними костюмами, а більш нагадують фентезійну екіпіровку. На вікінгах шоломи з великими рогами, що висунуті вперед або з іклами, вони мають великий зріст і дуже масивну статуру, говорять неприємним хриплим низьким басом, тобто виглядають як справжні виплодки пекла. Індіанці, навпаки, подані добрими, чемними та шляхетними, між ними панують доброзичливість та взаємна повага.

У фільмі розповідається як загін вікінгів нападає на невелике поселення в Північній Америці, вбиваючи індіанців. Син вождя вікінгів не зміг винести такої жорстокості, тож батько відмовляється від нього та кидає тут одного. Хлопчика знайшли індіанці. Вони вирішили виростити його. Пізніше вони дали йому нове ім'я - Примара. Вікінги повертаються через п'ятнадцять років. Вони знову спалюють будинки індіанців, грабують і вбивають тих, з ким вже стільки років жив Примара. Але тепер він уже не той наляканий хлопчик. Він багато чому навчився, має силу і спритність. А ще – він горить бажанням помститися своїм колишнім родичам за їхню жорстокість, кровожерливість. А також – помститися батькові, який залишив його одного [8].

Учням можна запропонувати подивитись згадані фільми та визначити, що в них могло відбуватись насправді, а що є суцільною вигадкою. Проаналізувати природні умови в яких відбуваються події фільму і визначити яку приблизно частину Північної Америки тут показано. Також можна поміркувати чому за 30 років, що розділяють час створення цих фільмів, так кардинально змінилось ставлення у схожих подіях до вікінгів та індіанців з боку авторів та мабуть загальної думки глядача. Можна запропонувати за бажанням учням створити доповіді про ці фільми з їх «глядацько-географічним» аналізом сюжету та маршрутів подорожей.

Події відкриття Північної Америки вікінгами відображені або інтерпретовані у художній літературі історичного та фантастичного жанрів. Тут можна згадати роман К. Кленсі «Сага про Лейфа Щасливого, першовідкривача Америки», серію романів Тіма Северіна (відомого британського мандрівника, дослідника і письменника) «Вікінг» 2005 р., до якої увійшли такі твори як «Дитя Одіна», «Побратими меча», «Останній конунг».

Окремої уваги заслуговує фантастичний роман Гаррі Гаррісона «Машина часу «Техніколор» або «Фантастична сага». У романі йдеться про продюсера кінокомпанії Барні Гендріксона, який, дізнавшись про створення машини часу, зі знімальною групою вирушає у 10 століття на Оркнейські острови щоб зняти художній фільм про відкриття Америки. Там він домовляється з вікінгом Оттаром про відплив до Вінланду та заснування поселення для більш натуралістичних зйомок фільму. По ходу сюжету головний герой неодноразово подорожує у часі, впливає на події у минулому. Наприкінці знімальна група фільму стикаються з парадоксом: фільм був знятий, тому що був відкритий Вінланд або Вінланд був відкритий, тому що був знятий фільм, оскільки Оттар виявився тим самим Торфіном Карлсефні — вікінгом, який заснував перше норвезьке поселення у Вінланді. А ім'я Барні Гендріксона зустрічається в ісландських сагах («Сага про Еріка Рудого» та «Сага про Гренландців») як Б'ярні Герйольфссон — торговець, який опинився на східному березі Америки наприкінці X століття. Виявляється, що Гендріксон власноруч створив історію [9].

Згаданий захоплюючий сюжет роману Гаррі Гаррісона «Машина часу «Техніколор» може зацікавити учнів і спонукати деяких з них до його прочитання. Тобто тим самим можна не лише привернути увагу до подій відкриття континенту, але й сприяти появі бажання до самостійного читання художньої літератури.

Розглянуті приклади можуть не лише продемонструвати відображення історично-географічних фактів у сучасній культурі, але й показати зв'язок географії з повсякденним життям, з захопленнями та розвагами людини, виявити практичне значення географічних знань та взагалі, що географія не є якоюсь нудною, суто науковою галуззю, навпаки, вона тісно пов'язана з багатьма боками життя сучасної людини. Звісно, що всі зазначені приклади не можуть бути використані під час відповідного уроку, але застосування окремих їх фрагментів сприятиме емоційному забарвленню вивчення теми. Інші приклади можна запропонувати учням для самостійного розгляду, а також застосувати їх на заняттях географічного гуртка або факультативу. Для систематизації зазначених прикладів вчителю доцільно скласти відповідну інформаційну таблицю (табл. 1).

Таблиця 1

Відображення відкриття Північної Америки вікінгами у сучасній культурі

Назва твору	Автор	Примітки
Художня література		
1	2	3
«Сага про Лейфа Щасливого, першовідкривача Америки»	Карл Кленсі	Пригодницький історичний роман про відкриття Америки Лейфом Еріксоном
Серія «Вікінг», до якої увійшли «Дитя Одіна», «Побратими меча», «Останній конунг» (2005-2006 рр.)	Тім Северін	Романи у жанрі історичні пригоди
«Машина часу «Техніколор» або «Фантастична сага» (1967)	Гаррі Гаррісон	Фантастичний роман про подорож у часі та про вигаданий вплив сучасників на відкриття Америки вікінгами
«Сага про Гудрид»	Кирстен Сивер	Історичний роман про Еріка Рудого, який відкрив Гренландію, його сина Лейва, першовідкривача Америки, і прекрасну Гудрид
Кінематограф		
«Норман» (1978 р.)	режисер Чарльз Б. Пірс	Початок 1000 рр., вождь вікінгів вирушає в Америку на пошуки батька; сутінки шляхетних вікінгів з підступними індіанцями; кохання.
«Слідопит» (2007 р.)	режисер Маркус Ніспел	Син вождя вікінгів з дитинства живе зі шляхетними індіанцями, під час нападу кровожерливих вікінгів він рятує нових друзів

1	2	3
Серіал "Вікінги: Вальгалла"	Стівен Сент-Леджер, Девід Фрейзі, Ханна Куїнн	Серіал охоплює багато історичних подій, пов'язаних з військовими походами вікінгів, у тому числі і відкриття Америки Лейфом Еріксоном
Мультиплікація		
Мультсеріал «Губка Боб Квадратні Штани»	серія «Бульбашка Бадді»	Показано, що мешканці Бікіні Боттом святкують день Лейфа Еріксон
Vinland Saga (Сага про Вінланд)	аніме-адаптація манги (японських коміксів)	Лейф Еріксон є другорядним героєм коміксу
Музика		
Пісня «Immigrant Song»	Рок-група Led Zeppelin	У пісні йдеться розповідь нібито від самих вікінгів, що відправляються у подорож на захід відкривати нові, невідомі землі (Америку).
Концептуальний альбом «Vinland Saga». Альбом містить 12 музичних композицій	Рок-група Leaves' Eyes («Очі листя»)	Композиції альбому розповідають про відкриття Америки (Вінланду) вікінгами під керівництвом Лейфа Еріксона.
Концептуальний альбом «Legend Land». Складається з 6 композицій	Рок-група Leaves' Eyes («Очі листя»)	Є продовженням теми альбому «Vinland Saga». Композиції альбому розповідають про відкриття Америки (Вінланду) вікінгами під керівництвом Лейфа Еріксона.
Пісня «Леф Еріксон» з музичного альбому «Turn on the Bright Lights» («Увімкніть ліхтарі яскравіше»).	Рок-група Interpol	Розповідають про відкриття Америки (Вінланду) вікінгами під керівництвом Лейфа Еріксона.

Висновки. Вміле методичне втілення додаткових цікавих відомостей про історію географічних відкриттів можливо шляхом їх обговорювання та науково-обґрунтованого аналізу, виконання картографічних і творчих завдань, розгляд їх відображення та їх впливу на сучасну культуру. Звісно, що у наслідок браку часу далеко не всі зазначені в статті завдання є можливість виконати з учнями, але наведені приклади дозволяють обрати ті, які у конкретних учнівських колективах більш доцільні. Виконання наведених завдань сприятиме розвитку в учнів пізнавального інтересу, аналітичного мислення, картографічної культури та іншомовної компетентності.

Література:

1. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М.). 2022. URL: <http://surl.li/carwq>
2. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Сovenко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.) 2022. URL: <http://surl.li/ihgiq>
3. Байтерякова Н.Ю., Байтеряков О.З., Соломонова Н.Ю. Лінгвістичні та історико-географічні аспекти відображення скандинавської мовної картини світу в англomовному серіалі «The Vikings». *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал.* 2024. № 1(19) 2024. С. 100-113. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-100-113](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-100-113)
4. День Лейфа Еріксона в Сполучених Штатах, Ісландії та Норвегії. URL: <https://www.dilovamova.com/index.php?page=10&event=102307>
5. Immigrant Song. URL: https://www.last.fm/ru/music/Led+Zepplin/_/Immigrant+Song
6. Legend Land. URL: <https://www.last.fm/ru/music/Leaves%27+Eyes/Legend+Land>
7. Vinland Saga. URL: <https://www.last.fm/ru/music/Leaves%27+Eyes/Vinland+Saga>
8. Слідопит. URL: <https://uafilm.tv/3889-sldopit.html>
9. Машина часу «Техніколор». URL: <http://surl.li/lrrzv>

References:

1. Kobernik, S.H., Kovalenko, R.R., Hilberh, T.H., & Datsenko, L.M. (2022). *Modelna navchalna prohrama «Heohrafiia. 6-9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Model curriculum "Geography. 6-9 grades" for general secondary education institutions]. Retrieved from <http://surl.li/carwq> [in Ukrainian].
2. Zapototskyi, S.P., Karpiuk, H.I., Hladkovskyi, R.V., Dovhan, A.I., Sovenko, V.V., Datsenko, L.M., Nazarenko, T.H., Hilberh, T.H., Savchuk, I.H., Nikytchuk, A.V., Yatsenko, V.S., Dovhan, H.D., Hroma, V.D., & Horovyi, O.V. (2022). *Modelna navchalna prohrama «Heohrafiia. 6-9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Model curriculum "Geography. 6-9 grades" for general secondary education institutions]. Retrieved from <http://surl.li/ihgiq> [in Ukrainian].

3. Baiteriakova, N.Iu., Baiteriakov, O.Z., & Solomonova, N.Iu. (2024). Lihvistychni ta istoryko-geohrafichni aspekty vidobrazhennia skandinavskoi movnoi kartyny svitu v anhlomovnomu seriali «The Vikings» [Linguistic and Historical-Geographical Aspects of the Reflection of the Scandinavian Language Worldview in the English TV Series "The Vikings"]. *Visnyk nauky ta osvity (Seriiia «Filolohiia», Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Sotsiolohiia», Seriiia «Kultura i mystetstvo», Seriiia «Istoriia ta arkheolohiia») – Bulletin of Science and Education (Series "Philology", Series "Pedagogy", Series "Sociology", Series "Culture and Art", Series "History and Archeology")*, 1(19). 100-113. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-100-113](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-100-113) [in Ukrainian].

4. Den Leifa Eriksona v Spoluchenykh Shtatakh, Islandii ta Norvehii [Leif Erikson Day in the United States, Iceland and Norway]. Retrieved from <https://www.dilovamova.com/index.php?page=10&event=102307> [in Ukrainian].

5. Immigrant Song. Retrieved from https://www.last.fm/ru/music/Led+Zeppelin/_/Immigrant+Song [in English].

6. Legend Land. Retrieved from <https://www.last.fm/ru/music/Leaves%27+Eyes/Legend+Land> [in English].

7. Vinland Saga. Retrieved from <https://www.last.fm/ru/music/Leaves%27+Eyes/Vinland+Saga> [in English].

8. Slidopyt [Pathfinder]. Retrieved from <https://uafilm.tv/3889-sldopit.html> [in English].

9. Mashyna chasu «Tekhnikor» [The Technicolor Time Machine]. Retrieved from http://surl.li/lrrzv_ [in English].

Журнал

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія
«Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 3(21) 2024

Видавець:

Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління, Свідоцтво серія ДК №4957
від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.